

Anna Sołtys-Chmielowicz, Grażyna Tkaczyk: Usprawnianie mowy u dzieci specjalnej troski. Metodyka postępowania. Przy udziale Stefanii Poniatowskiej, Elżbiety Sachajskiej. Lublin: Wydawnictwo Uniwersytetu Marii Curie-Skłodowskiej 1993 ss. 128. Komunikacja językowa i jej zaburzenia, 6.

Problematyka zaburzeń mowy jest związana z różnego typu upośledzeniami. Zaburzenia mowy występują zatem również u osób upośledzonych umysłowo. W logopedii przyjęło się określać tego typu zaburzenia mianem oligofazji. Temu właśnie problemowi poświęcona jest omawiana książka.

Pierwsze rozdziały, autorstwa A. Sołtys-Chmielowicz, dotyczą pewnych pryncypialnych zagadnień z zakresu logopedii, stanowiących punkt wyjścia rozważań nad patologią mowy u dzieci upośledzonych umysłowo. Autorka przedstawia klasyfikacje zaburzeń mowy (przyczynową — I. Styczek oraz objawową — L. Kaczmarka), omawia podstawowe wiadomości z fonetyki (budowę narządów mownych, charakterystykę polskich samogłosek i spółgłosek, rozbieżności między mową a pismem, zapis fonetyczny) i charakteryzuje rozwój mowy dziecka (rozwój fonetyki, słownika, fleksji, zdania).

Przechodząc do problematyki patologii mowy, A. Sołtys-Chmielowicz przedstawia zagadnienie dyslalii rozumianej jako nieprawidłowa realizacja substancji fonicznej w płaszczyźnie segmentalnej (wadliwa wymowa). Wskazuje na jej przyczyny (środowiskowe, audiogenne, centralne i motoryczne), omawia klasyfikacje (preferując podział na deformacje, substytucje i elizje), diagnozowanie, a następnie szczegółowo prezentuje sposoby korygowania wadliwej wymowy.

Kolejny rozdział — „O usprawnianiu procesu komunikacji słownej u dzieci upośledzonych umysłowo” — opracowała Stefania A. P o n i a t o w s k a, przedstawiając na podstawie własnych doświadczeń zasady pracy i program ćwiczeń z dziećmi z zespołem Downa.

Metodę komunikacji symbolicznej Bliss przedstawiała w następnym rozdziale Elżbieta Sachajská. Omówiła historię rozwoju tej metody, a w szczególności jej zastosowanie w Polsce. Metoda Bliss — zdaniem Autorki — może być z powodzeniem stosowana u dzieci z mózgowym porażeniem dziecięcym (z głębokim uszkodzeniem), także u dzieci z alalią i u osób z afazją motoryczną. Metoda komunikacji symbolicznej jest czasami jedyną szansą na porozumiewanie się z otoczeniem i nie przekreśla możliwości nauki mówienia.

Bardzo trudny problem upośledzeń złożonych omówiła w ostatnim rozdziale książki Grażyna Tkaczuk. Zaprezentowała zagadnienie rozwoju mowy u dzieci z mózgowym porażeniem, upośledzonych umysłowo w stopniu umiarkowanym. Autorka podkreśliła, że podstawą leczenia dziecka z porażeniem mózgowym jest rehabilitacja wieloprofilowa, a najbardziej rozpowszechnionymi metodami terapii w Polsce są techniki terapeutyczne, określane mianem neurofizjologicznych. Należą do nich metoda Bobath i Domana. Tej ostatniej poświęca Autorka szczególną uwagę. W metodzie tej istotną rolę pełni diagnoza funkcjonalna, którą ułatwia stosowanie tzw. przekroju rozwojowego. Przekrój ten odzwierciedla przebieg rozwoju dziecka i opiera się na ocenie poziomu poszczególnych funkcji sensorycznych i motorycznych. Oceniany jest zatem poziom kompetencji wizualnej, słuchowej, czuciowej, ruchowej, językowej, manualnej. W dalszej części Autorka omawia zasady leczenia, a następnie znaczenie nauki czytania dla rozwoju dziecka z mózgowym porażeniem. Rozważania prowadzone przez G. Tkaczyk zamyka studium indywidualnego przypadku.

Zdzisław M. Kurkowski
Uniwersytet Marii Curie-Skłodowskiej
Lublin